

ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19
ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
Dynamic Capability of Post-Covid-19 Business Operation of Small and
Medium Enterprises in the Lower Northern Thailand

อติทยา วงศ์ธนาวิวัฒน์¹ วิจิตรา จำลองราษฎร์² จิระภา งามสุทธิ³

Athitaya Wongthanawiwat, Wichitra Chamlongrath, Jirapa Ngamsuthi

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 385 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยสมการพยากรณ์ สามารถพยากรณ์ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ได้ถูกต้องร้อยละ 59.00

คำสำคัญ (Keywords) : ทรัพยากรขององค์กร; ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก; ความสามารถเชิงพลวัต

Abstract

The objectives of this study were to investigate the influence of organizational resources and external environmental factors affecting the dynamic capability of post-covid-19 business operation of small and medium enterprises in the lower northern Thailand. This study was quantitative research. The sample consisted of 385 SMEs business owners in the lower northern Thailand. A questionnaire was used as a tool for data collection. Statistical instruments used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis.

Received: 2024-08-19 Revised: 2024-09-04 Accepted: 2024-09-05

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master of Business Administration, Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: Athitaya.wo@psru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: wichitra.j@psru.ac.th

³ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Management Science of Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: Jirapa.ju@psru.ac.th

The results showed that the influence of organizational resources and external environmental factors on the dynamic capability of post-covid-19 business operation were at a statistically significant level of 0.01. The forecasting equation was able to predict the dynamic capability of post-covid-19 business operation with an accuracy of 59 %.

Keywords: organizational resources; external environment; dynamic capabilities

บทนำ (Introduction)

จากผลกระทบของสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ทำให้ผู้ประกอบการและธุรกิจหลายแห่งได้รับผลกระทบอย่างมาก จนถึงกับต้องเลิกกิจการไป โดยในช่วง 11 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2566 มีธุรกิจเลิกกิจการไปแล้วจำนวน 17,858 ราย คิดเป็นมูลค่า 107,728.80 ล้านบาท (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566) โดยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 พื้นตัวได้ซ้ำแม้ว่าพื้นฐานประเทศไทยจะมีความเข้มแข็งขึ้น โดยคาดว่า SMEs จำนวน 1 ใน 5 หรือร้อยละ 20 อาจไม่สามารถกลับมาดำเนินธุรกิจได้อีกครั้ง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าทรัพยากรขององค์กร ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล เงินทุน เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ (ภาณุมาศ สุยบางดำ และคณะ, 2565: 48) ขณะที่งานวิจัยของกรธวัฒน์ สกลคฤหเดช และคณะ (2560: 32) พบว่า ทรัพยากรขององค์กร ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลูกค้า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่แข่ง ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคู่ค้า และด้านทักษะการปฏิบัติงาน มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัต และจากการศึกษางานวิจัยของ Hernández-Perlines et al. (2017: 1057-1058) พบว่า การจัดการองค์กรที่เน้นการเรียนรู้และนวัตกรรม ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการดูดซับความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความสำเร็จของบริษัท ครอบครัวที่มีทิศทางในการเป็นผู้ประกอบการ องค์กรควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการดูดซับความรู้ของพนักงานและองค์กร เพื่อเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จทางธุรกิจ นอกจากนี้งานวิจัยที่ผ่านมายังพบว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกของธุรกิจ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาวะการแข่งขัน และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย ยังส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กร และจากงานวิจัยของ Rebs et al, (2019: 2263) พบว่า อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตขององค์กรเช่นเดียวกัน โดยอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัต แรงกดดันจากภายนอกกระตุ้นให้บริษัทลงทุนวิจัยและพัฒนาและมีวิธีการดำเนินงานที่ยั่งยืน ความสามารถเชิงพลวัตส่งผลต่อการตอบสนองต่ออิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย บริษัทที่มีความสามารถเชิงพลวัตสูงสามารถปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านความยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างซึ่งประกอบด้วย จังหวัดตาก พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ นครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี ถือเป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง มีประชากรหนาแน่น ส่งผลให้ภาคเหนือตอนล่างมีธุรกิจและผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นภูมิภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว (ฝ่ายยุทธศาสตร์ SMEs มหภาค, 2553: 5-6) ซึ่งผู้ประกอบการ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์โควิด-19 อย่างมากเช่นเดียวกันกับธุรกิจ SMEs ทั้งประเทศ จากข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า 2566 พบว่าในปี พ.ศ. 2565 ธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเลิกกิจการไปเป็นจำนวน 2,513 ราย ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.62

ของธุรกิจ SMEs ทั้งหมดในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง จากสถานการณ์ดังกล่าวธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างจำเป็นต้องปรับตัวให้มีความสามารถเชิงพลวัตสูง เพื่อให้สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืน จากการศึกษาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ศึกษาในช่วงเวลา ก่อนเกิดวิกฤตการณ์โควิด-19 ซึ่งผลการวิจัยอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัตของธุรกิจ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง เพื่อให้ธุรกิจสามารถปรับตัวและแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ทรัพยากรขององค์กร มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง
2. ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร

Drucker (1997: 95-104 อ้างใน ชนัญฐิญา ปงธิยา และคณะ, 2562: 40) กล่าวว่า ทรัพยากรขององค์กร (Organizational Resources) หมายถึง ทรัพยากรด้านบุคคลซึ่งเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาทำงานร่วมกันในองค์กร โดยคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ เงินทุน รวมถึงข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เป็นต้น เพื่อผลิตสินค้าและบริการออกเป็นผลิตภัณฑ์ขององค์กรนั้นๆ และเสนอทฤษฎี 4M ซึ่งเป็นหนึ่งในทฤษฎีการบริหารปัจจัยในกระบวนการผลิตที่จะต้องบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นตัวช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้กับผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล เงินทุน วัสดุ หรือ เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ (Barney, 1991: 99 อ้างใน กรกฎ ไกรวงศ์, 2564: 12) กล่าวว่า แนวคิดทรัพยากรพื้นฐาน (Resource-based View: RBV) ซึ่งเป็นทฤษฎีฐานทรัพยากรที่อธิบายถึงการบริหารจัดการทรัพยากรภายในองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive Advantage) อย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมจึงต้องใช้ความสามารถของผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก จากการทบทวนวรรณกรรม ทรัพยากรขององค์กรประกอบด้วยทรัพยากรบุคคล เงินทุน เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

Wheelen et al. (2012: 126-127) กล่าวว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) หมายถึง สิ่งต่างๆ ทั้งหมดที่อยู่ภายนอกองค์กรและส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยองค์กรไม่สามารถควบคุมหรือจัดการได้ (Aguilar, 1967: 10 อ้างใน ญัฐธนภัสสรุ์ ไชยรินทร์, 2564: 11) กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุม และเป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร และได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก หรือ PESTEL ที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย ในขณะที่ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก คือ ภาวะการแข่งขัน สามารถวิเคราะห์ด้วย Five Forces Model (Porter, 1980 อ้างใน สุทธิชา จิตตานนท์, 2558) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ช่วยให้องค์กรเข้าใจโครงสร้างการแข่งขัน พัฒนากลยุทธ์ และตัดสินใจทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Post et al., 2002: 22-23 อ้างใน อธิพร ทองชะโชค, 2556: 75-76) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้เสีย คือ บุคคลหรือกลุ่มซึ่งมีผลกระทบหรือได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจขององค์กร นโยบาย และการปฏิบัติ ทฤษฎีผู้มีส่วนได้เสียเป็นการเสนอวิธีการใหม่ในการจัดระเบียบความคิดกับความรับผิดชอบขององค์กรที่มุ่งเน้นการอยู่รอด และการประสบความสำเร็จขององค์กรบนหลักการความสามารถขององค์กรในการสร้างความมั่งคั่งให้คุณค่าหรือสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ถือหุ้น จากการทบทวนวรรณกรรม ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาวะการแข่งขัน และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัต

Teece et al. (1997: 524-525 อ้างใน ศาวิตรี ธนกิจเจริญพัฒน์ และคณะ, 2565: 1396) กล่าวว่า ความสามารถเชิงพลวัต (Dynamic Capabilities) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการรับรู้ ตัดสินใจ ปรับเปลี่ยน และบูรณาการทรัพยากรและความสามารถต่างๆ ที่องค์กรมีอยู่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ โดยแบ่งความสามารถเชิงพลวัตออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความสามารถในการรับรู้โอกาสและภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับองค์กร คือกิจกรรมขององค์กรในการเฝ้าติดตามและตรวจสอบสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม 2) ความสามารถในการสร้างประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อองค์กรสามารถที่จะรับรู้ได้ว่ามีโอกาสนี้ใหม่เกิดขึ้นมา และ 3) ความสามารถสร้างและปรับปรุงทรัพยากร เพื่อให้องค์กรสามารถรักษาผลประโยชน์ที่ได้จากโอกาสนี้ใหม่ที่เกิดขึ้น (Teece, 2016: 203-204 อ้างใน พิมภาญดา จันดาห้วง และคณะ, 2561: 389) ได้เพิ่มเติม ความสามารถขององค์กรจะต้องมีความสามารถเชิงพลวัต เพื่อล่วงรู้ประเมินสภาพแวดล้อมทางธุรกิจโอกาสทางเทคโนโลยี จัดการความซับซ้อนและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง จากการทบทวนวรรณกรรม ความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วย ความสามารถด้านการรับรู้ ความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว ความสามารถด้านการยึดจับโอกาส ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม และความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

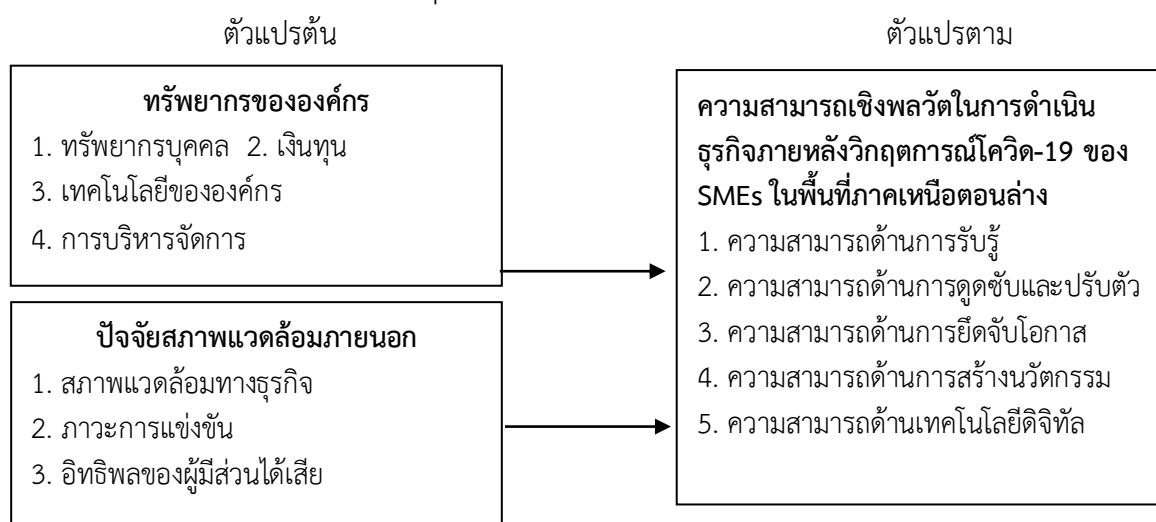
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุเมธ พิมพ์แก้ว (2565: 3) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อดำเนินธุรกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลมากที่สุด คือ ศักยภาพทางการเงิน

Rebs et al. (2019: 2263) ศึกษาเรื่องผลกระทบของอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความสามารถเชิงพลวัตที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพความยั่งยืนของห่วงโซ่อุปทาน: แบบจำลองเชิงพลวัต พบว่าอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัต โดยแรงกดดันจากภายนอกจะกระตุ้นให้บริษัทลงทุนวิจัยและพัฒนาวิธีการดำเนินงานที่ยั่งยืน ทั้งนี้บริษัทที่มีความสามารถเชิงพลวัตสูงจะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านความยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

Arifin (2015: 786) ศึกษาเรื่องผลกระทบของความสามารถเชิงพลวัตต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัต เพื่อยกระดับประสิทธิภาพขององค์กร พบว่า ความสามารถเชิงพลวัตมีผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กร ผ่านการนำเทคโนโลยีมาใช้ภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ความพร้อมด้านทรัพยากร และความสามารถในการปรับตัว ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านความสามารถเชิงพลวัตและการนำเทคโนโลยีมาใช้

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย ทรัพยากรขององค์กร ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล เงินทุน เทคโนโลยีขององค์กร และการบริหารจัดการ และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาวะการแข่งขัน และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย และตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย ความสามารถด้านการรับรู้ ความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว ความสามารถด้านการยึดจับโอกาส ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม และความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี จำนวนทั้งหมด 9,810

ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2566) ผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 0.05 และระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ราย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ใช้พื้นที่ในการศึกษาเป็นพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย จังหวัดตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร และอุทัยธานี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-ended Response Question) แบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ (1) แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของกิจการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ระยะเวลาดำเนินกิจการ ประเภทกิจการ จำนวนพนักงาน และทุนจดทะเบียน (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และ (4) แบบสอบถามเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยส่วนที่ 2-4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert et al. (1957)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.965 - 0.966 โดยมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.966 แสดงว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้ (Hair et al., 2006: 139; บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 71)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ศูนย์จังหวัดพิษณุโลกซึ่งควบคุมดูแลสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ตาก สุโขทัย อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์ และศูนย์จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งควบคุมดูแลสำนักงานจังหวัดนครสวรรค์ กำแพงเพชร พิจิตร และอุทัยธานี โดยศูนย์จังหวัดพิษณุโลกและนครสวรรค์จะส่งแบบสอบถามไปยัง SMEs แต่ละจังหวัดที่รับผิดชอบและทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากฐานข้อมูลรายชื่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างที่ศูนย์จังหวัดนั้นควบคุมดูแล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง และทดสอบความสัมพันธ์กันเองของตัวแปรต้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Multicollinearity ด้วยการตรวจสอบเงื่อนไขด้วยค่า Variance Inflation (VIF) ถ้า VIF มีค่าน้อย เข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรเป็นอิสระจากกัน แต่ถ้าค่า VIF มีค่าใกล้ 10 มาก แสดงว่า

ระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระในสมการการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณมีมาก นั่นคือ เกิดปัญหา Multicollinearity

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร

ทรัพยากรขององค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ทรัพยากรบุคคล	4.19	0.44	มาก
เงินทุน	4.04	0.68	มาก
เทคโนโลยีขององค์กร	4.14	0.52	มาก
การบริหารจัดการ	4.11	0.64	มาก
รวม	4.12	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรขององค์กร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทรัพยากรขององค์กรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ เทคโนโลยีขององค์กร ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.52) การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.64) และเงินทุน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ	4.21	0.45	มากที่สุด
ภาวะการแข่งขัน	4.09	0.56	มาก
อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย	4.08	0.57	มาก
รวม	4.13	0.45	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.45) รองลงมา ได้แก่ ภาวะการแข่งขัน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.56) และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความสามารถด้านการรับรู้	4.13	0.60	มาก
ความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว	4.12	0.60	มาก
ความสามารถด้านการยืดหยุ่นโอกาส	4.14	0.63	มาก
ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม	4.17	0.52	มาก
ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล	4.24	0.54	มากที่สุด
รวม	4.17	0.46	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ ความสามารถด้านการสร้างนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.52) ความสามารถด้านการยืดหยุ่นโอกาส ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.63) ความสามารถด้านการรับรู้ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.60) และความสามารถด้านการดูดซับและปรับตัว ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.60) ตามลำดับ

ส่วนผลการวิเคราะห์อิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Pearson correlation และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

	Re	Ex	Dy	VIF
Re	1	0.715***	0.698***	2.044
Ex		1	0.723***	2.044

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่ Re คือ ทรัพยากรขององค์กร Ex คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และ Dy คือ ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง โดยรวมพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.698 ถึง 0.723 แสดงว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และค่า VIF ของตัวแปรมีค่า

เท่ากับ 2.044 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันไม่มากจนทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity ระหว่างความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรอิสระ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ตัวแปร	b	Std.Error	β	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.720	0.148		4.866	0.000***
ทรัพยากรขององค์กร (Re)	0.366	0.046	0.370	7.894	0.000***
ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก (Ex)	0.470	0.048	0.459	9.795	0.000***
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)					0.768
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2)					0.590
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2)					0.588
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย					0.296

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งตัวแปรอิสระทั้งสองตัวสามารถพยากรณ์ความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างได้ถูกต้องร้อยละ 59.00 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ว่าทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง

ผู้วิจัยศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณศึกษาองค์ประกอบของตัวแปรอิสระแต่ละตัว เพื่อค้นหาอิทธิพลขององค์ประกอบภายในตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ พบว่า องค์ประกอบของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก คือ อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และภาวะการแข่งขัน ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบของทรัพยากรขององค์กร คือ เงินทุน มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ การบริหารจัดการ ทรัพยากรบุคคล และเทคโนโลยีขององค์กร ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

เมื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ทรัพยากรขององค์กร และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจภายหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ของ SMEs ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ อิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย มีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจมากที่สุด รองลงมาคือ ทรัพยากรขององค์กร ได้แก่ เงินทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rebs et al. (2019: 2263) พบว่า อิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถเชิงพลวัต โดยแรงกดดันจากภายนอกจะกระตุ้นให้บริษัทลงทุนวิจัยและพัฒนาวิธีการดำเนินงานที่ยั่งยืน ทั้งนี้บริษัทที่มีความสามารถเชิงพลวัตสูงจะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านความยั่งยืนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงาน Arifin (2015: 786) พบว่า ความสามารถเชิงพลวัตมีผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านการนำเทคโนโลยีมาใช้ภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถเชิงพลวัต ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ความพร้อมด้านทรัพยากร และความสามารถในการปรับตัว ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพขององค์กรผ่านความสามารถเชิงพลวัตและการนำเทคโนโลยีมาใช้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ พิมพ์แก้ว (2565: 3) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด คือ ศักยภาพทางการเงิน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากผลการวิจัยค้นพบว่าอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นองค์ประกอบของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีอิทธิพลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจของ SMEs มากที่สุด ดังนั้นภายหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 SMEs ต้องตระหนักถึงอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสียมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกระแสการดำเนินธุรกิจสมัยใหม่ที่สำคัญกับ Stakeholder เพื่อส่งเสริมให้เกิดความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ภายหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 SMEs ควรตระหนักถึงอิทธิพลของผู้มีส่วนได้เสีย โดยมีการสื่อสารเป้าหมายการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มได้ทราบ รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียอย่างสม่ำเสมอ และนำข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสียมาใช้ในการดำเนินงานของกิจการ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีมาช่วยลดต้นทุนในการผลิตสินค้าและบริการ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ เพื่อเพิ่มความสามารถเชิงพลวัตของธุรกิจ โดยหลังจากวิกฤตการณ์โควิด-19 ทรัพยากรของ SMEs ด้านเงินทุน มีผลต่อความสามารถเชิงพลวัตในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นภาครัฐควรส่งเสริมด้านเงินทุนให้ SMEs โดยการจัดหาแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินมาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดสภาพคล่อง เพื่อให้ SMEs มีความสามารถเชิงพลวัต อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานอย่างยั่งยืนของธุรกิจในอนาคต ซึ่งจะทำให้มูลค่าเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรใช้โมเดลสมการโครงสร้างที่สามารถบูรณาการทั้งการวิเคราะห์ปัจจัย และเส้นทางความสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน โดยศึกษาตัวแปรอิสระเพิ่มเติมที่อาจเป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังความสามารถเชิงพลวัตได้ ซึ่งจะทำงานวิจัยยกระดับเป็นสากลมากขึ้น และควรศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19

เอกสารอ้างอิง (Research)

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). สถิติธุรกิจเล็กกิจการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.dbd.go.th/news/184261266>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567
- กรรณิธร สกลคุณเดช สุกิจ ขอเชื้อกลาง และ ลภัสรา จำแก้ว. (2560). โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของความสามารถเชิงพลวัต ความได้เปรียบทางการแข่งขันและความสำเร็จ ของธุรกิจนออุตสาหกรรมอาหารแปรรูปของประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร. 12(1): 32-44.
- กรกฎ ไกรวงษ์. (2564). การศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยฐานทรัพยากรสภาพองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมความเป็นผู้ประกอบการภายในองค์กรของผู้แทนและเวชภัณฑ์ของบริษัทยาข้ามชาติในประเทศไทย. สารนิพนธ์ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชนัญธิญา ปงธิยา และคณะ. (2562). การบริหารจัดการสหกรณ์การเกษตรปฏูปที่ดินบ้านดอกบัว จำกัด ตำบลบ้านตู่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์. 20(1): 37-47.
- ณัฐธณัฏสร ไชยรินทร์. (2564). การพัฒนากลยุทธ์เพื่อเข้าสู่ตลาดประเทศจีนของน้ำมันมะพร้าวสกัดเย็น กรณีศึกษาของ บริษัท ทropicana ออยล์ จำกัด. สารนิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรพร ทองชะโชค. (2556). การใช้แบบจำลองสมการโครงสร้างในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ. 36(140): 71-97.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์กาญดา จันดาหัวดวง และพลอยพรรณ สอนสุวิทย์. (2561). ความสามารถเชิงพลวัต การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการและความสามารถทางการแข่งขัน. การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 18 และลำปางวิจัย ครั้งที่ 4. 386-406. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ภาณุมาศ สุยบางคำ พชรินทร์ บุญนุ่น ศุภสุตา ต้นชะโร. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของปัจจัยการปรับตัวของผู้ประกอบการต่อการอยู่รอดของธุรกิจในวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี. 16(3): 48-57.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). บทวิเคราะห์เศรษฐกิจ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Challenges-SME-Businesses.aspx>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567.

- ศาวิตรี ธนกิจเจริญวัฒน์ และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถเชิงพลวัตและองค์ประกอบ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลด้านการจัดการการดำเนินงานในกลุ่มอุตสาหกรรมผู้ผลิตรถยนต์ใน ประเทศไทย. *วารสารศิลปการจัดการ*. 6(3): 1392-1405.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). **จำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2555-2565**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://data.go.th/dataset/https-sme-go-th-th-page-php-modulekey-348>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567.
- สุเมธ พิมพ์แก้ว. (2565). ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อดำเนินธุรกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ของผู้ประกอบการ SMEs ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจ. วิทยาลัยการจัดการ . มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธิชา จิตตานนท์. (2558). **แนวทางในการรักษาสัดส่วนของภาวะผู้นำตลาดของ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด**. สารนิพนธ์ ปริญญาโท หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฝ่ายยุทธศาสตร์ SMEs มหภาค. (2553). **รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2552 และแนวโน้ม ปี 2553**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://en.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215&cid=0>. สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2567.
- Arifin, Z. (2015). The effect of dynamic capability to technology adoption and its determinant factors for improving firm's performance; toward a conceptual model. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 207: 786-796.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). **Multivariate data analysis**. Upper Saddle River. New Jersey: Pearson Education.
- Hernández-Perlines, F., & Rung-Hoch, N. (2017). **Sustainable Entrepreneurial Orientation in Family Firms Sustainability**. 34: 1057-1068.
- Likert, R., Seashore, S. E., Peter, H. W., Lesser, S. O., Bourne, F. S., Morrisett, I. & Hayes, S. P. (1957). **Some Applications of Behavioral Research**. Paris: UNESCO.
- Rebs, T., Agyapong, K., & Keding, H. (2019). Impacts of stakeholder influences and dynamic capabilities on the sustainability performance of supply chains: a system dynamics model. *Journal of Business Economics*. 89(8): 2263-2292.
- Wheelen, T. L., and Hunger, J. D. (2012). **Strategic management and business policy: toward global sustainability**. (3thed.). New Jersey: Pearson.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). New York: Harper & Row.